

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Київська область

Травень 2023

Виконавець проєкту:	 ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ	Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»
Партнер дослідження:	 КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ	Київська обласна державна адміністрація
Фінансова підтримка:	 ПРЯМУЄМО РАЗОМ	Проєкт реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу
	 МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ	Міжнародний фонд «Відродження»
	 ATLAS NETWORK	Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Київська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які ІЕД випускає з липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ.....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	10
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	10
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	11
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	12
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	13
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	13
ВИБІРКА.....	15
Додаток 1. Результати опитування в цифрах.....	16

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Київської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

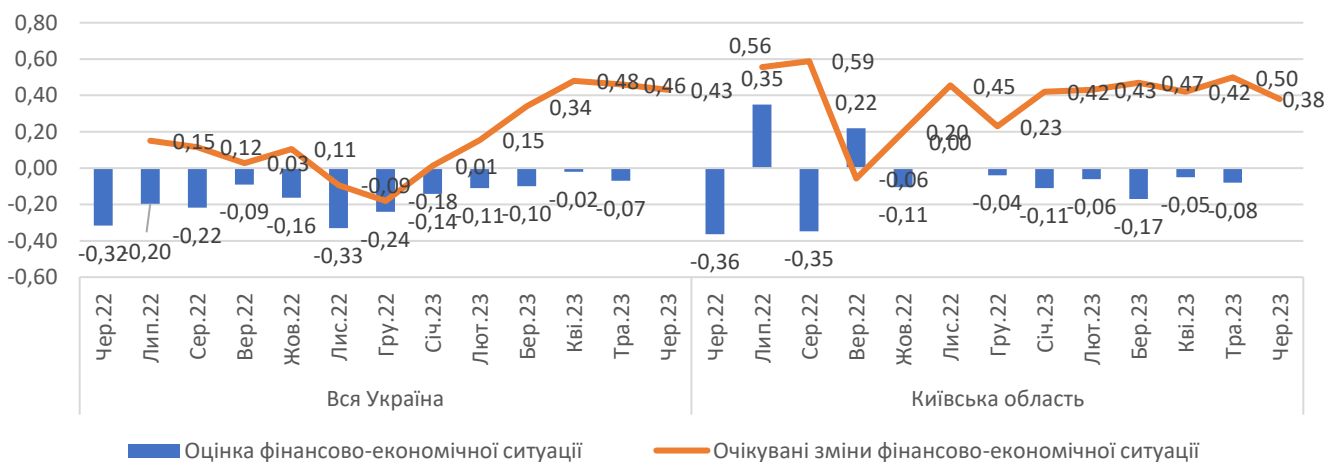
Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини незначним чином погіршились, що збігається із загальноукраїнською тенденцією. Прогнози на піврічну перспективу щодо фінансово-економічної ситуації у підприємців області є більш песимістичними, ніж загальноукраїнські показники. Водночас, оцінки загальноекономічного середовища по області також залишаються нижчими за загальноукраїнський показник. Рівень невизначеності в піврічній перспективі зменшився для області, також зменшилась невизначеність у дворічній перспективі. Станом на травень результати виробництва по області погіршуються вже два місяці поспіль, хоча загалом по Україні істотних змін не відбулось. При цьому бізнес регіону має вищий рівень завантаження виробничих потужностей порівняно із середнім показником для країни. Оцінки та прогнози щодо попиту залишилися без змін. У Київській області значно збільшились труднощі з пошуком кваліфікованої робочої сили. Водночас, головною перешкодою для бізнесу області є зростання цін на сировину/товари/матеріали. Більшість експортерів регіону відновили експортну діяльність. Головною перешкодою для експортерів регіону є падіння попиту на продукцію/послуги підприємств.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- **Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини незначним чином зменшились, як і загалом по Україні.** Індекс поточної фінансово-економічної ситуації в травні зменшився із -0,05 до -0,08. Загальноукраїнський показник при цьому зменшився більш істотно, із -0,02 до -0,07. У травні серед підприємців Київської області частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію, збільшилась удвічі, із 5% до 11%, водночас, збільшилась і частка тих, хто дає позитивні оцінки (з нуля до 3,8%). При цьому, із 95,0% до 84,6% зменшилась частка тих, хто вважає становище задовільним. Для порівняння, на рівні країни частка позитивних оцінок змінилась незначним чином та становить 6,6% (була 7,8%), а частка негативних оцінок збільшилась із 13,0% до 16,3%.

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- **Підприємці Київщини дають більш песимістичні прогнози на майбутні пів року, на відміну від загальноукраїнських показників.** Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві для області істотно зменшилось, із 0,50 до 0,38. Відсоток песимістів по області

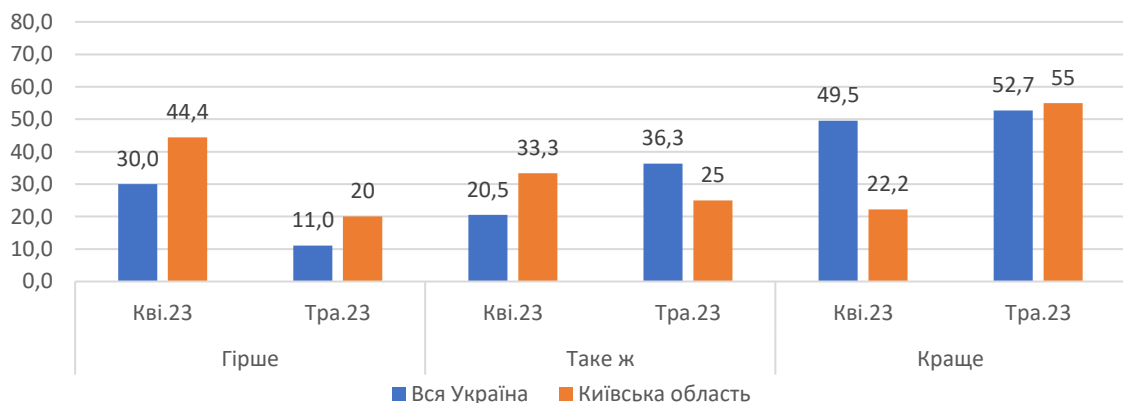
збільшився з нуля до 14,3%, водночас частка «оптимістів» при цьому збільшилась менш істотно, із 50,0% до 52,4%. Для порівняння, загальноукраїнський показник залишився без істотних змін, зменшившись із 0,46 до 0,43. На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, змінився незначним чином та становить 2,6% (був 3,2%), а і відсоток тих, хто очікує покращення, зменшився з 50,1% до 45,7%.

- **У Київській області рівень невизначеності на піврічну перспективу зменшився майже втричі, водночас, рівень невизначеності по країні зменшується вже кілька місяців поспіль.** Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, зменшилась із 61,9% до 22,2% у Київській області (по країні показник зменшився з 20,7% до 18,3%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **У порівнянні з минулим роком фінансово-економічної ситуація стала значно кращою як для Київщини, так і загалом для України.** У травні 2023 року частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація на підприємстві в порівнянні з минулим роком є кращою, збільшилась більше ніж удвічі, із 22,2% до 55%. Це є навіть вищим за загальноукраїнський показник, за яким відсоток збільшився менш істотно, із 49,5% до 52,7%. Водночас, удвічі, із 44,4% до 20%, зменшилась частка тих підприємців, які вважають ситуацію на підприємстві гіршою (на рівні країни відсоток зменшився з 30,0% до 11%). При цьому, частка підприємців Київщини, які не відчували змін порівняно з минулим роком, зменшилась із 33,3% до 25% (по країні збільшення з 20,5% до 36,3%).

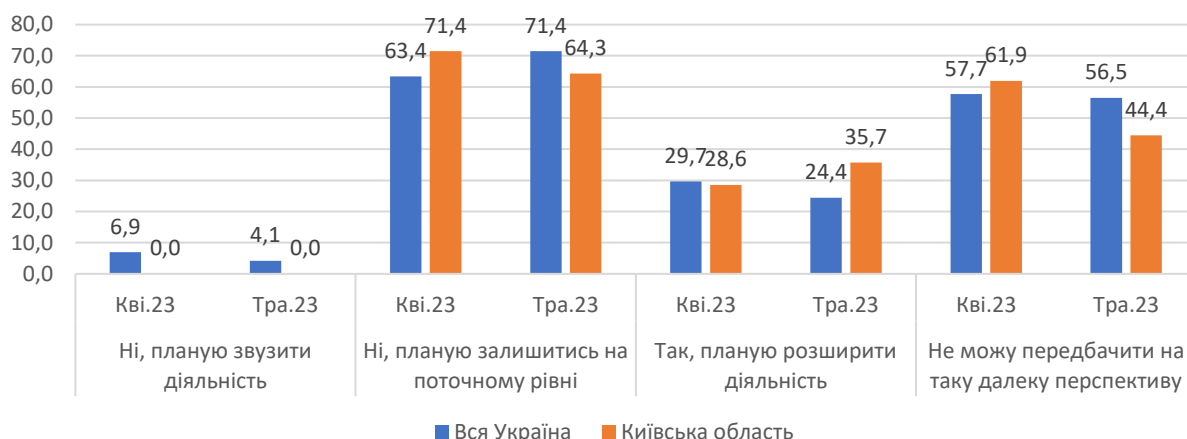
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **У регіоні вже чотири місяці поспіль немає підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, крім того, зменшилась частка тих, хто не планує розширюватись у наступні два роки.** Частка «оптимістів», які планують розширювати діяльність, збільшилась із 28,6% до 35,7%. Водночас частка тих, хто планує звужувати діяльність, кілька місяців поспіль дорівнює нулю. Частка тих, хто не планує змін на наступні два роки, зменшилась із 71,4% до 64,3%. Для порівняння, на рівні країни не планують змін 71,4% (63,4% у квітні), а планують розширити діяльність 24,4% (у квітні - 29,7%). Частка тих, хто планує звужувати діяльність, дещо зменшилась (із 6,9% до 4,1%). **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі по області зменшився після збільшення два місяці поспіль, на відміну від загальноукраїнського показника, за яким показник залишається без істотних змін.** Показник невизначеності в Київській області зменшився з 61,9% до 44,4%, тоді як загальноукраїнський показник становить 56,5% (був 57,7%).

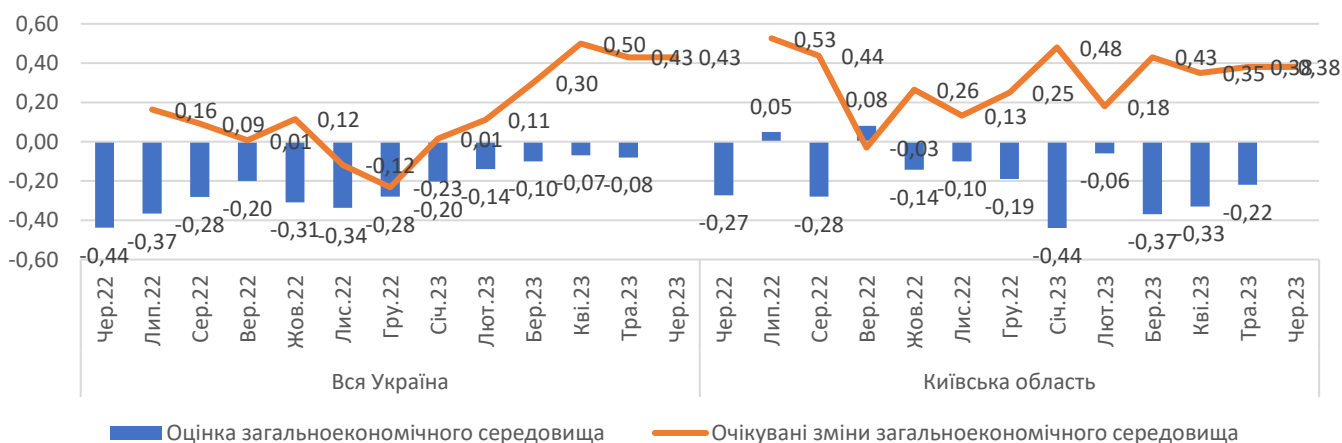
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Київській області поточні оцінки загальноекономічного середовища значно покращились, на відміну від загальноукраїнського показника, який залишився без істотних змін.** Відповідний індекс для області збільшився із -0,33 до -0,22. Хоча частка оптимістів у Київській області два місяці поспіль дорівнює нулю, водночас, із 33,3% до 21,7% зменшилась частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, збільшилась із 66,7% до 78,3%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, незначним чином збільшився (із 17,8% до 18,9%), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, дещо збільшився, із 6,9% до 7,5%. Загальноукраїнський індекс при цьому становить -0,08 (у квітні був -0,07).
- Прогнози підприємців Київщини щодо піврічних перспектив не змінились, так само як і загальноукраїнський показник.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища становить 0,38, як і минулого місяця (на рівні країни показник два місяці поспіль становить 0,43). Для Київської області збільшився як відсоток «оптимістів» (із 37,5% до 47,6%), так і відсоток «песимістів» (з нуля до 9,5%). На рівні країни зменшилась як частка песимістів (незначним чином, із 3,9% до 1,8%), так і частка оптимістів (із 46,9% до 43,8%).
- У Київській області рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища зменшився після збільшення минулого місяця, а загальноукраїнський показник зменшується вже кілька місяців поспіль.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, зменшився з 57,1% до 22,2% (у цілому по Україні показник зменшився з 23,4% до 19,7%).

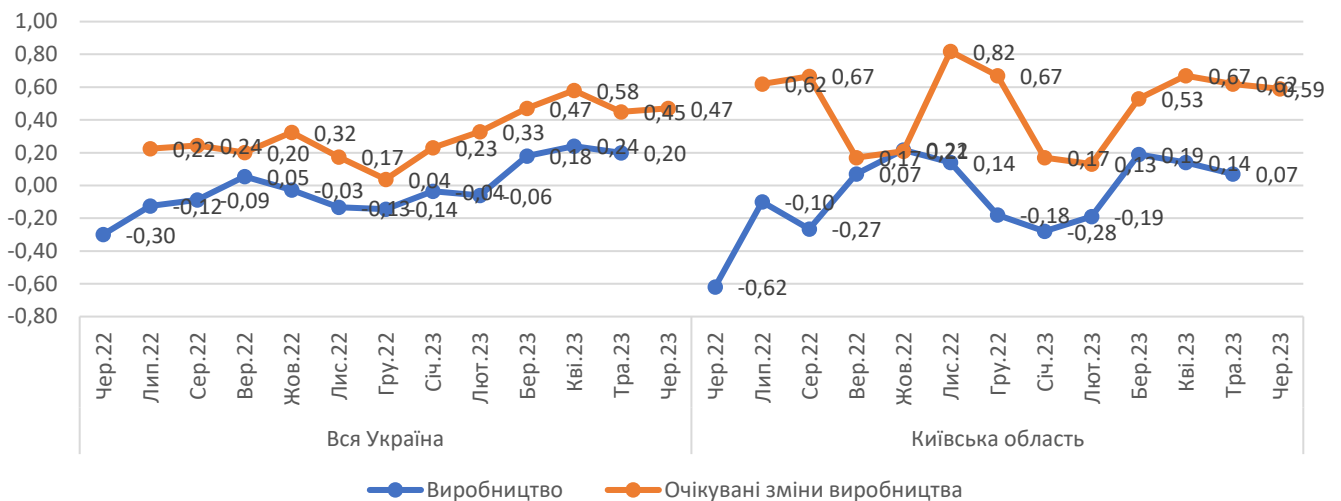
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- У травні поточні результати щодо виробництва в області погіршуються, це триває два місяці поспіль, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими істотних змін не відбувається. Зокрема, *індекс змін виробництва* у квітні для Київської області зменшився вдвічі, із 0,14 до 0,07. Частка підприємств, які нарощували обсяги виробництва, зменшилась із 19,0% до 14,8%. Для порівняння, на рівні країни відсоток підприємців, які збільшували обсяги, становить 31,0% (був 30,9%). Водночас, для області дещо збільшилась частка тих, хто скоротив обсяги виробництва (із 4,8% до 7,4%). По Україні цей відсоток також збільшився, із 11,4% до 13,4%. У результаті, *Індекс змін виробництва* загалом по Україні в травні зменшився незначним чином, із 0,24 до 0,20.
- На наступні три місяці не очікується істотних змін щодо перспектив зростання виробництва як по Київській області, так і для України загалом. *Індекс очікуваних змін виробництва* для Київської області зменшився із 0,62 до 0,59, залишившись при цьому вищим за загальноукраїнський показник. По Україні показник незначним чином збільшився, із 0,45 до 0,47. При цьому, для області збільшилась і частка оптимістів, із 61,9% до 63,0%, і частка тих, хто планує зменшувати обсяги виробництва (з нуля до 3,7%).

Рис. 5. Індекс змін виробництва

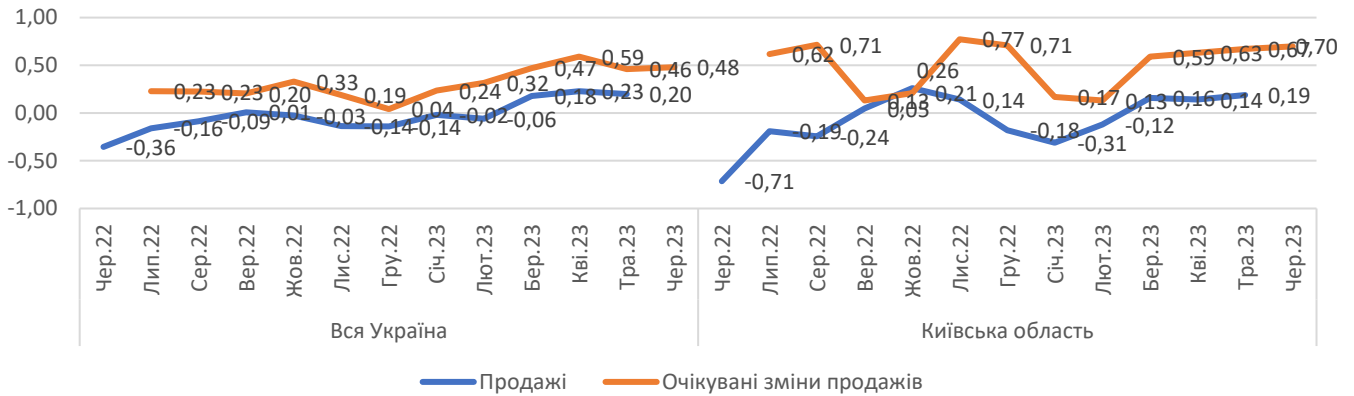

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Оцінки попиту серед підприємств Київської області, як і загалом по Україні, залишаються без істотних змін. Значення *індексу змін продажів* для Київської області дещо збільшилось, із 0,14 до 0,19. Для України показник зменшився з 0,23 до 0,20. При цьому збільшилась і частка підприємців області, які нарощували продажі, – із 19,0% до 33,3%, і частка підприємців, які зменшували обсяги продажів, із 4,8% до 14,8%.
- Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів залишаються без суттєвих змін та є вищими за загальноукраїнський показник. Зафіксовано незначне збільшення обох показників. *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Київської області збільшився з 0,67 до 0,70, а загальноукраїнський показник збільшився з 0,46 до 0,48. Відсоток підприємців області, які очікують зростання обсягів продажів, підвищився з 66,7% до 70,4%. Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, два місяці поспіль дорівнює нулю.

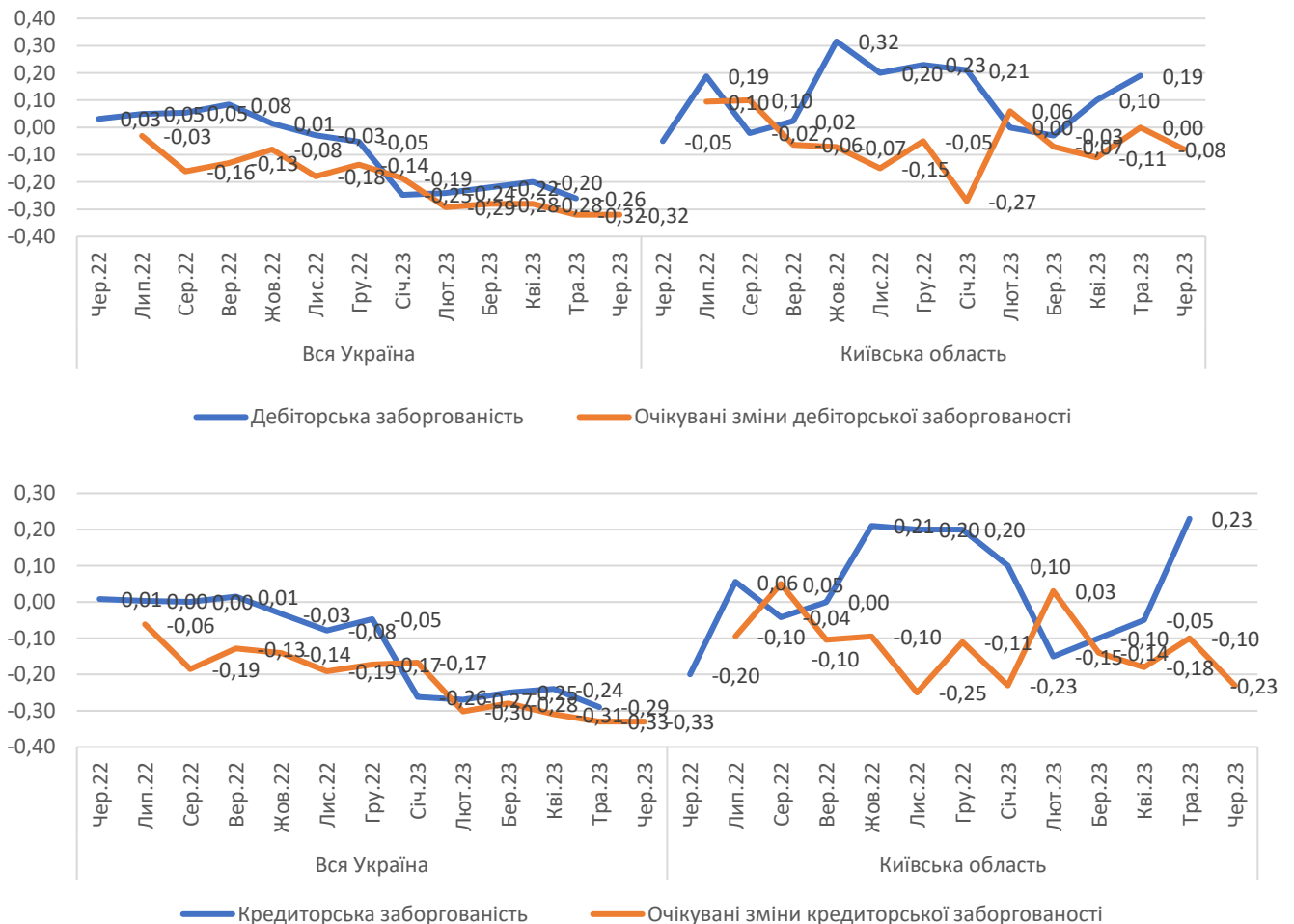
Рис. 6. Індекс змін продажів

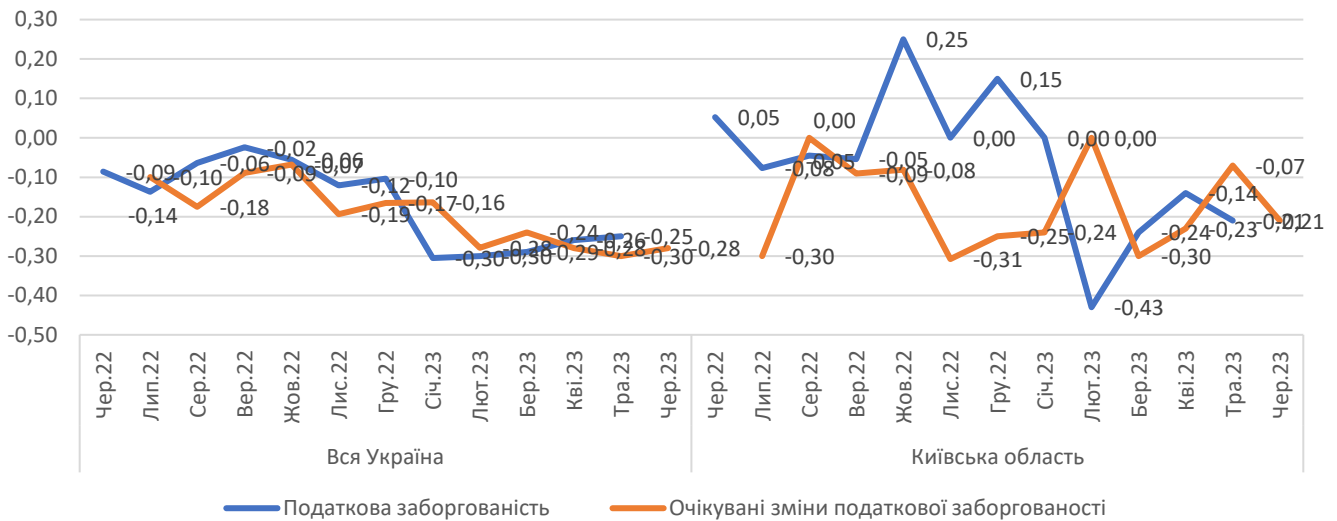

ЗАБОРГОВАНОСТІ

- На відміну від загальноукраїнських показників заборгованостей, за якими фіксується незначне зменшення дебіторської та кредиторської заборгованостей, у підприємців Київщини цей показник значно погіршився. Водночас підприємці Київської області значно зменшили податкову заборгованість, на відміну від загальноукраїнських показників, за якими зміни не спостерігаються. На майбутні три місяці підприємці області очікують на зменшення заборгованостей. При цьому на рівні країни не очікується істотних змін у наступні три місяці.

Рис. 7. Індеси змін заборгованостей

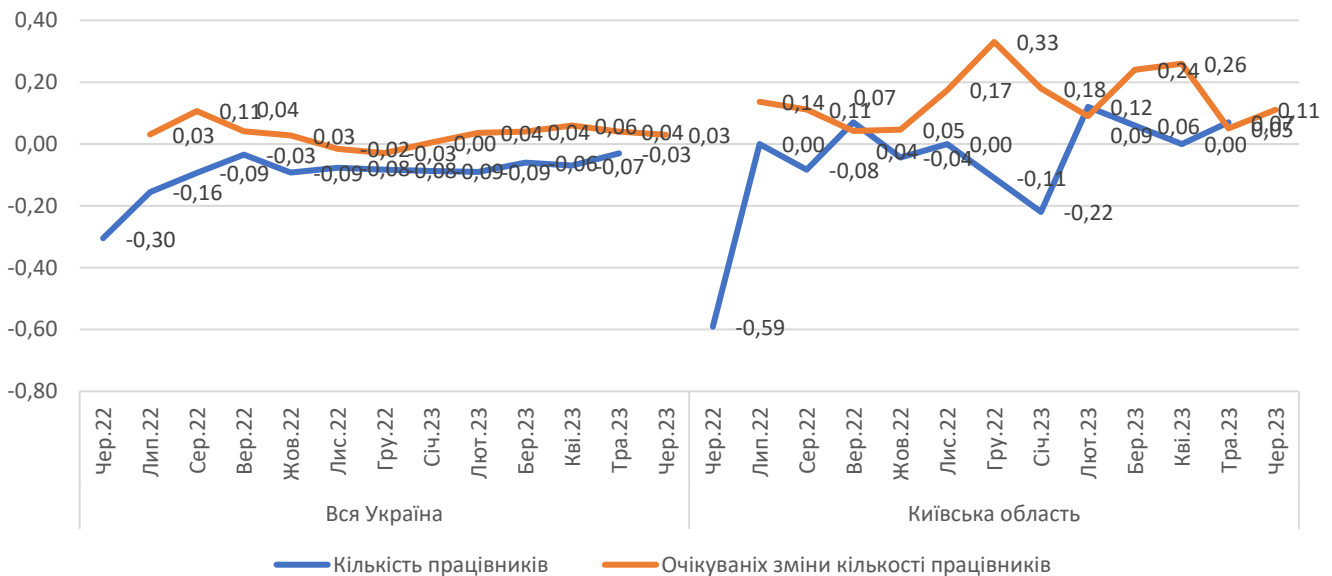

ЗАЙНЯТИСТЬ

- **У травні порівняно з квітнем по області показники зайнятості покращились.** У травні значення індексу збільшилось із нуля до 0,07. Збільшилась як частка тих, хто збільшував кількість працівників (з нуля до 14,8%), так і частка тих, хто їх зменшував (з нуля до 7,4%). Водночас, у загальноукраїнському вимірі індекс уже кілька місяців поспіль залишається без істотних змін, і в травні показник становить -0,03 (був -0,07).
- **У перспективі на три місяці в Київській області очікується подальше зменшення показника, (тоді як загалом по Україні не очікується змін).** Індекс очікуваних змін кількості працівників для Київської області збільшився з 0,05 до 0,11. На рівні країни показник очікувань становить 0,03 (був 0,04).

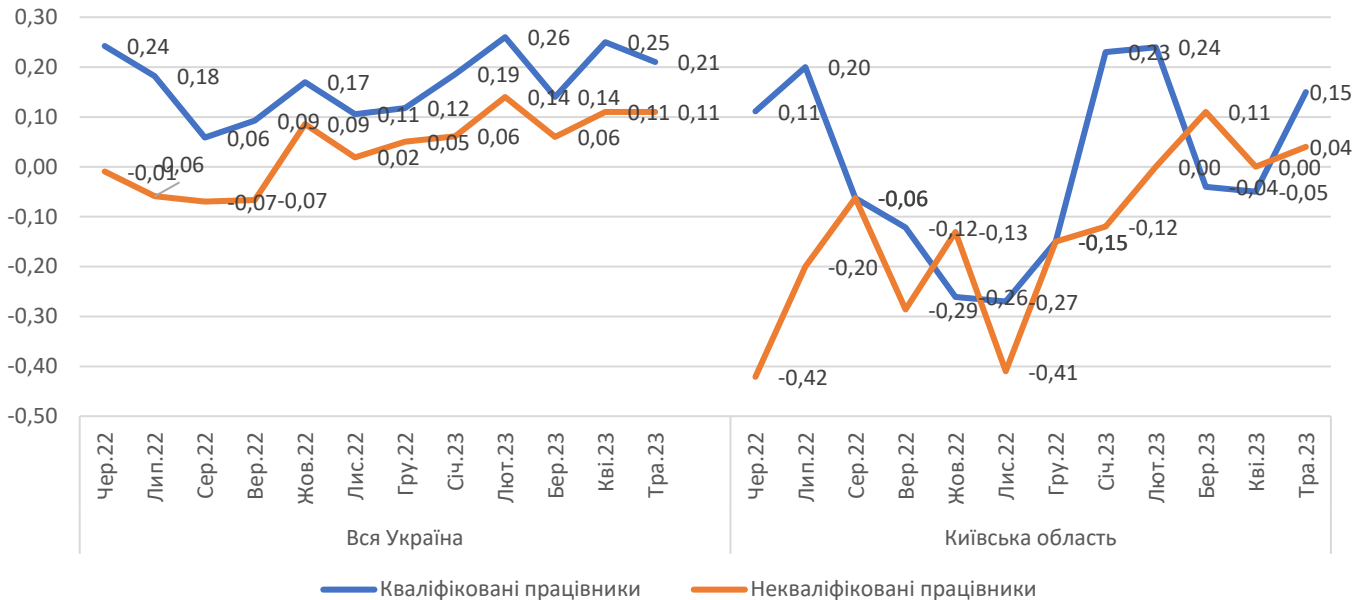
Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

- **У Київській області значно збільшились труднощі, пов'язані з пошуком кваліфікованих працівників, тоді як ситуація з некваліфікованою робочою силою є значно кращою.** На рівні України фіксується зменшення труднощів у пошуку кваліфікованих працівників. Індекс пошуку кваліфікованих працівників для Київської області збільшився з -0,05 до 0,15. При цьому відсоток тих, кому важко шукати кваліфікованих працівників (26,9%), є значно вищим за відсоток тих, кому легко знайти таких працівників (11,5%). Загальноукраїнський показник при цьому зменшився з 0,25 до

0,21. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для Київської області збільшився з нуля до 0,04. Що означає збільшення частки тих, кому важче шукати кваліфікованих працівників (з нуля до 8%), так і частки тих, кому їх шукати легше (з нуля до 12%) А загальноукраїнський показник при цьому не змінився та, як і минулого місяця, становить 0,11.

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

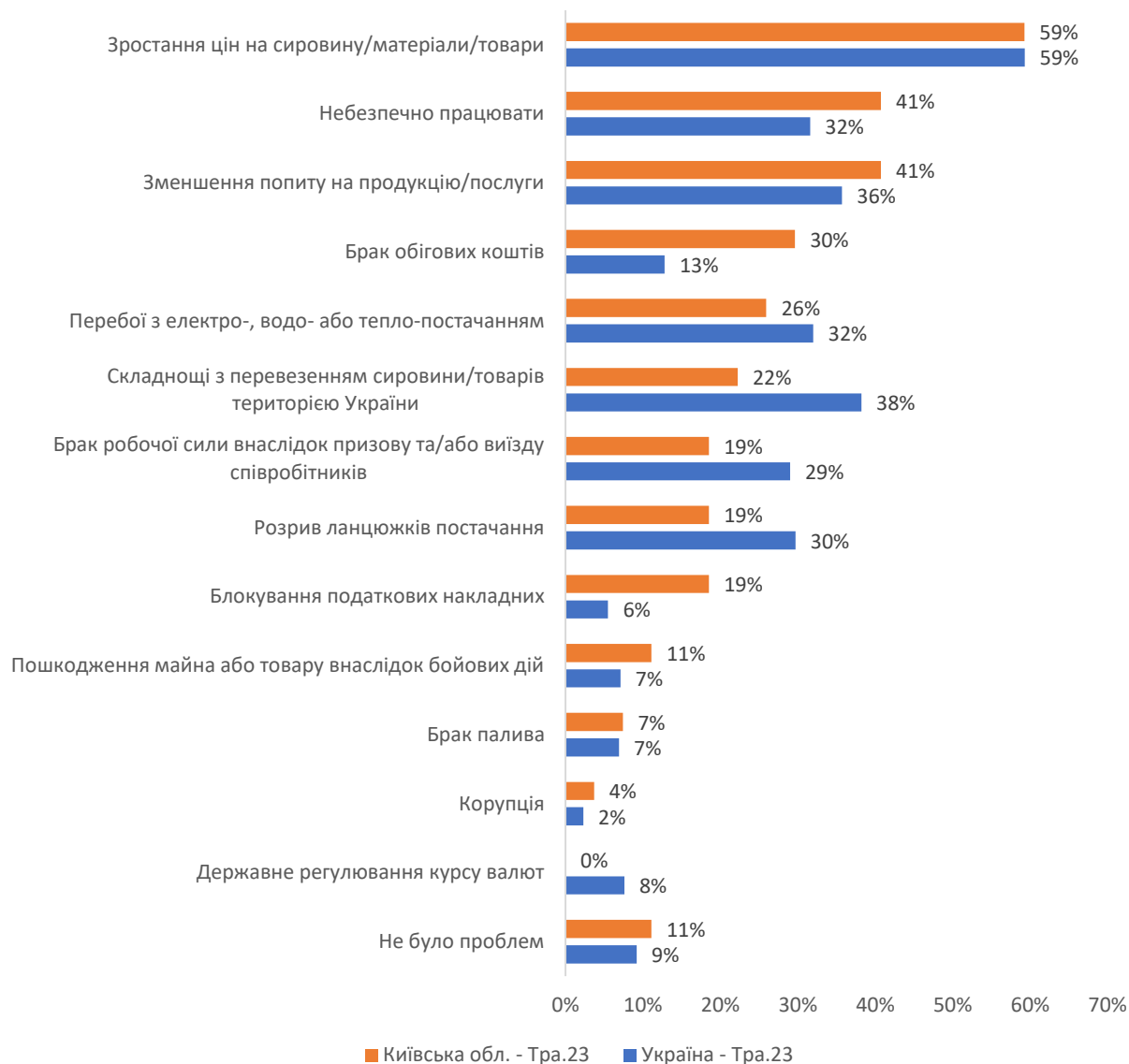
Як і для підприємств у всіх областях, у яких пройшло опитування, загалом в травні 2023 року для підприємств Київської області основною проблемою було **зростання цін на сировину та матеріали**. При тому, на цю проблему в Київській області вказала така ж частка опитаних, як і серед опитаних у всіх областях загалом: 59%.

Також у травні через активізацію російських ракетних ударів, значна частина яких припадала на м. Київ та Київську область, підприємства Київщини часто говорили про те, що **працювати небезпечно**. Частка таких відповідей склала 41%, що більше ніж серед усіх учасників опитування загалом (32%).

Ця перешкода поділила друге місце з **браком попиту**. На останню проблему в травні вказала така ж частка підприємств Київської області (41%). Це також дещо більше, ніж значення цього показника в загальному в усіх областях, у яких проходило це опитування (36%).

На четверте місце серед перешкод для бізнесу в Київській області в травні вийшла проблема **браку обігових коштів**. Серед бізнесу області брак коштів відчувався набагато гостріше ніж в загальному серед підприємств з усіх областей, охоплених опитуванням. На Київщині про цю проблему повідомили 30% опитаних, у той час як у загальній вибірці – 13%.

Приблизно одна четверта підприємств Київської області (26%) в травні зіштовхнулася з **перебоями з електро-, водо- та теплопостачанням**. Ця проблема зайняла п'яте місце серед перешкод для бізнесу області, пов'язаних із повномасштабним російським вторгненням. Проте в Київській області про цю проблему говорили дещо рідше ніж у загальному серед усіх учасників цієї хвили опитування (32%).

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, травень 2023 (% опитаних)¹

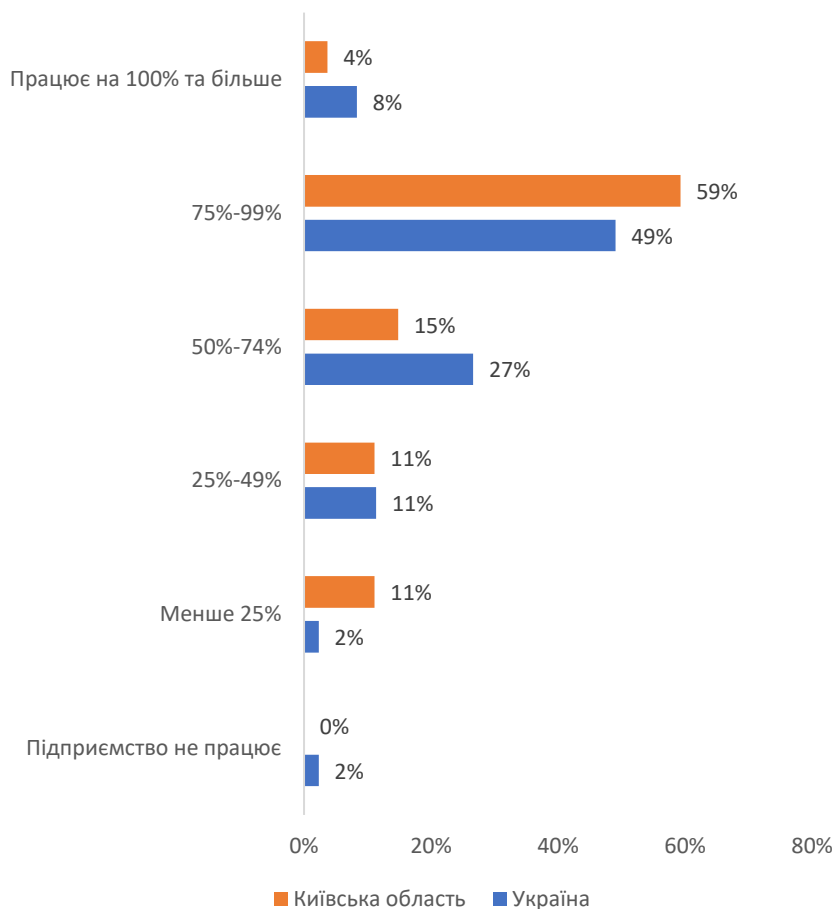
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У травні ситуація в Київській області продовжувала залишатися більш позитивною ніж у цілому на рівні країни: 63% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 57%). У травні в області лише 4% підприємств працювали на 100% та більше (8% на рівні країни), однак при цьому 59% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%), (49% на рівні країни).

У Київській області серед опитаних знову не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (2% по Україні). При цьому, 11% підприємств Київщини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (2% на рівні країни). Водночас, 11% підприємств регіону працюють на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (11% показник усієї країни). Таким чином, у сумі досі кожне п'яте підприємство Київщини працює на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50% порівняно з довоєнним періодом.

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, травень 2023 року (% опитаних)

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних у травні 59% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (63% на рівні України)².

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, травень 2023 року (% опитаних експортерів)

Станом на травень більшість опитаних експортерів Київщини вказали, що продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів 87,5% опитаних вказали, що

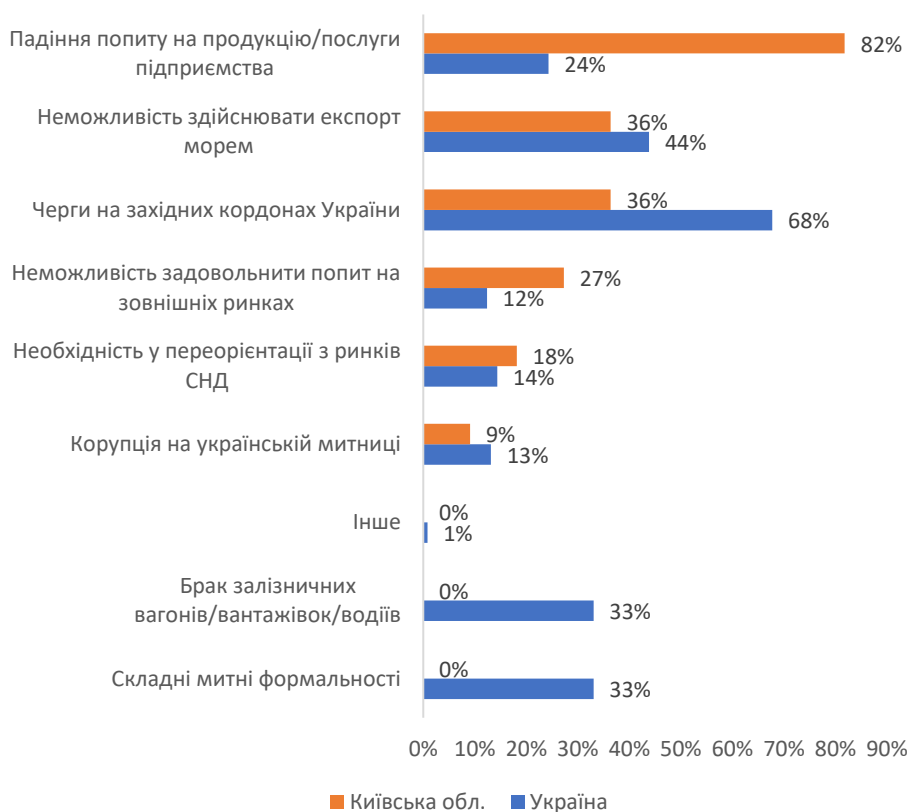
² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (80% на рівні країни). Водночас, 12,5% експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців (19% на рівні країни). Водночас, у регіоні серед опитаних також відсутні експортери, які вперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців).

У травні темпи відновлення експорту в регіоні менш позитивні, ніж загальноукраїнські. У травні індекс змін експорту становив **-0,11** у Київській області, тоді як на рівні країни він становив **+0,11**. При цьому показник був позитивним у попередньому місяці (+0,11). У травні лише 15,8% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 57,9% не змінювали. При цьому лише 26,3% експортерів скорочували обсяги експорту. **Залишаються позитивними очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді.** У травні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив 0,60, що дещо вище за попередній місяць (0,56). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту менш оптимістичний (0,37).

Головною перешкодою для експортерів регіону є падіння попиту на продукцію/послуги підприємств – на неї вказали 82% експортерів (24% на рівні країни). Інші топ 3 перешкоди спричинені логістичними викликами: неможливість здійснювати експорт морем (36%) та черги на західних кордонах України (також 36%).

Рис. 13. Перешкоди при здійсненні експорту під час війни, травень 2023 (% опитаних)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

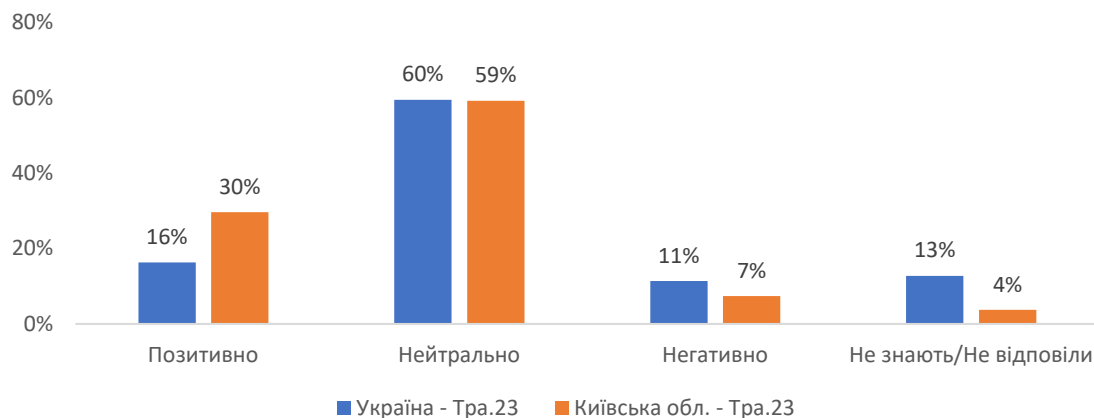
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У травні 2023 року серед підприємств Київської області було помітно більше позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу ніж серед підприємств у цілому в усіх областях, охоплених цим опитуванням. Зокрема, 30% представників бізнесу області оцінили державну політику з підтримки бізнесу позитивно, у той час як серед усіх опитаних загалом ця частка склала 16%.

Нейтральні оцінки цієї політики в Київській області ставили на такому ж рівні, як і в загальній вибірці: їхня частка склала 59% (загалом у всіх областях – 60%). Водночас, керівники підприємств Київської області рідше оцінювали державну підтримку бізнесу негативно (7% респондентів порівняно з 11% серед усіх учасників опитування загалом).

Крім цього, лише 4% представників бізнесу Київщини не відповіли на це запитання. Серед опитаних в усіх областях загалом ця частка вища: 13%.

Рис. 14. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, травень 2023 (% опитаних)

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати тринадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 травня 2023 року.

ВИБІРКА

У травні 2023 року в Київській області було опитано 27 підприємств.

Серед них представлені підприємства від малого до великого розмірів (найчастіше – середні). Майже всі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості, машинобудування, галузі виробництва тканин, одягу та взуття.

Додаток 1. Результати опитування в цифрах

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Київської області за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	0%
Малі	15%
Середні	59%
Великі	26%

Розподіл опитаних підприємств Київської області за галуззю, %

Розмір	Частка
Хімічна промисловість	4%
Машинобудування	11%
Харчова промисловість	19%
Виробництво тканин, одягу та взуття	11%
Поліграфічна промисловість	7%
Інші виробництва	41%
Послуги	7%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (травень 2023)

	Вся Україна	Київська область
Виробництво	0,20	0,07
Очікувані зміни виробництва	0,47	0,59
Продажі	0,20	0,19
Очікувані зміни продажів	0,48	0,70
Експорт	0,06	-0,11
Очікувані зміни експорту	0,37	0,60
Дебіторська заборгованість	-0,26	0,19
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,32	-0,08
Кредиторська заборгованість	-0,29	0,23
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,33	-0,23
Податкова заборгованість	-0,25	-0,21
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,28	-0,21
Запаси сировини	0,04	-0,12
Очікувані зміни запасів сировини	0,31	0,15
Запаси готової продукції	-0,31	0,10
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,29	-0,21
Нові замовлення	0,18	0,08
Очікувані зміни нових замовлень	0,45	0,62
Кількість працівників	-0,03	0,07

Очікувані зміни кількості працівників	0,03	0,11
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,22	0,05
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,25	0,04
Кваліфіковані працівники	0,21	0,15
Некваліфіковані працівники	0,11	0,04
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,07	-0,08
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,43	0,38
Оцінка ділового середовища	-0,08	-0,22
Очікувані зміни ділового середовища	0,43	0,38
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,21	0,36
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці, порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,43	0,35